

HUMANITAS DAT WIL
ZEGGEN VAN MENS T
OT MENS HUMA
NITAS DAT WIL ZEGG
EN VAN MENS TOT M
ENS HUMANITAS
DAT WIL ZEGGEN VA
N MENS TOT MENS
 HUMANITAS DA
T WIL ZEGGEN VAN
MENS TOT MENS HUMANITAS DAT WIL
ZEGGEN VAN MENS T
OT MENS HUMA
NITAS DAT WIL ZEGG
EN VAN MENS TOT M
ENS HUMANITAS
DAT WIL ZEGGEN VA
N MENS TOT MENS
 HUMANITAS DA
T WIL ZEGGEN VAN

25
25
25
25
25
25
25
25
25
25

25
25
25
25
25
25
25
25
25
25

REDACTIONELE KANTTEKENINGEN

Een vlag die de lading dekt

De werkers van het eerste uur hebben geen gras laten groeien over de herwonnen vrijheid van verenigen. Op 31 mei 1945 werd Humanitas opgericht. Het spreekt vanzelf dat zowel in het ledenorgaan als in het kaderblad aandacht wordt besteed aan het vijftwintig jarig bestaan van de vereniging.

Het leek ons een goed idee voor deze gelegenheid beide organen te bundelen. De gedachte om voor deze gecombineerde uitgave een combinatie van de twee namen te gebruiken is niet bijster origineel. Het levert echter wel een verrassende omschrijving van onze doelstelling op:

Humanitas dat wil zeggen *van mens tot mens*. Een vlag die o.i. de lading dekt.

Vijftwintig jaar jong

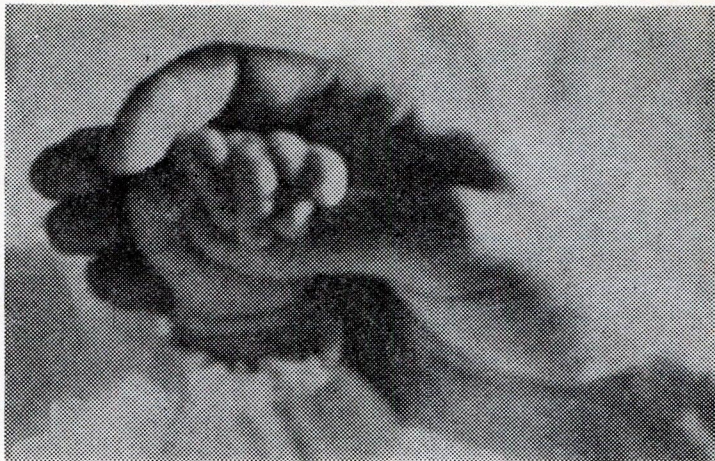
De bedoeling die we met deze jubileumuitgave hebben is niet een monument voor onszelf op te richten. Hoewel jubileum en jubelen gewoonlijk samengaan, gunnen wij ons niet de tijd om lang bij deze mijlpaal stil te staan. De ontwikkelingen op gebied van de maatschappelijke dienstverlening zijn zo enerverend dat we meer geneigd zijn vooruit te kijken dan om te zien. Gelukkig is Humanitas jong genoeg om niet in ademnood te raken: vijftwintig jaar jong.

Geen monument, hoewel ...

Dit jubileumnummer biedt dus geen historisch overzicht over de afgelegde weg. Op ons verzoek hebben enkele kundige mensen hun ideeën verwoord over zaken die voor ons — niet alleen voor ons — van groot belang zijn.

Daarnaast — bij wijze van kanttekeningen — toch wat korte notities over Humanitas zelf. Wat kiekjes dus van de feestelinge. Want, dat we in deze uitgave geen monument voor onszelf willen oprichten betekent niet dat we buiten schot willen blijven. (Vroeger bouwde men monumenten na veldslagen; nu levert men veldslagen om monumenten, zoals u wellicht al weet.)

We hebben geen behoefte ons eigen beeld op te poetsen, maar het mag — dachten we — gerust gezien worden.

Ter inleiding

Als niet vijftientwintig jaar geleden door een aantal buitenkerkelijken Humanitas was opgericht, zou deze instelling enkele jaren later zijn ontstaan. Na de Tweede Wereldoorlog zijn allerlei inzichten zodanig gerijpt te voorschijn gekomen, dat praktische verwezenlijking ter hand kon worden genomen.

Humanitas is er vroeg bij geweest, zodat haar vijftientwintigste verjaardag niet lang na het zilveren bevrijdingsfeest valt. Maar de roeringen van deze kwart eeuw zijn niet ongemerkt aan Humanitas voorbijgegaan, roeringen die zich bijna op elk gebied hebben voorgedaan en stellig ook op het gebied van de maatschappelijke organisaties, waartoe het maatschappelijk werk in volle omvang behoort.

In de eerste jaren van het bestaan van Humanitas moest nog herhaaldelijk worden betoogd, dat zich een ontwikkeling had voorgedaan van liefdadigheid naar maatschappelijk werk. Tot verbreiding en aanvaarding van deze fundamentele verandering heeft het bestaan alleen al van Humanitas bijgedragen. Deze organisatie werd in dit opzicht niet geremd door kerkelijke thesen en kon haar activiteiten dus des te makkelijker overeenkomstig de groeiende inzichten bedrijven.

Van het maatschappelijk werk naar een voortschrijdende professionalisering van het werk was een vanzelfsprekende ontwikkeling. Ook hier zat en zit Humanitas middenin. De vereniging, gedragen door menselijke en sociale bewogenheid, wil het werk waartoe zij zich geroepen voelt rationeel verichten.

De verhouding tussen overheid en particulier initiatief moest door de verandering in de opvattingen grondige wijziging ondergaan. Het politieke leven heeft tot aanzienlijke hoogte deze ontwikkeling opgevangen. Humanitas kon met haar benadering ook hiertoe bijdragen. In concreto is de ontwikkeling te dezen nog niet ten einde. Subsidiëren is regeren, is dus beleidsbepalende beslissingen nemen. Het maatschappelijk werk bevindt zich in een baaiert van nog lang niet uitgekristalliseerde opvattingen. Een wijze overheid zal het natuurlijk gegroeide geen geweld aandoen. Humanitas is met haar vijftientwintig jaren zeker natuurlijk gegroeid. Zij weet zich nu geconfronteerd met problemen van samenwerking en schaalvergroting. Ook deze zal zij moeten oplossen, waarbij zij wil hopen op sanctionerende steun die de overheid aan natuurlijke krachten hoort te geven.

Dit dan ter inleiding van deze "feestbundel" over problematieken van maatschappelijk werk.

MR. A. STEPELS, voorzitter

humanitas

VAN MIET TOT MIET

DIT IS HET BEGIN

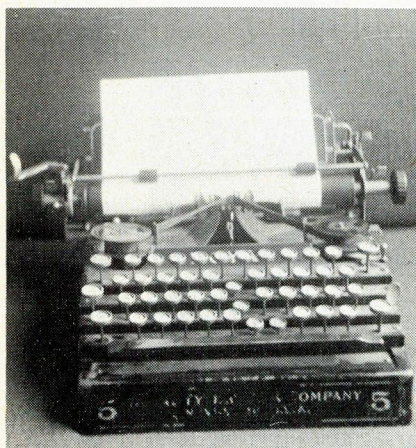
Gebrek aan alles...

'Het begin was bijzonder primitief. Alle werkzaamheden door één persoon verricht, een bovenkamertje tot bureau ingericht, een geleende schrijfmachine, papier dat was overgebleven van werkzaamheden die niet het stempel legaal droegen, geen cent in kas, postzegels betaald door den "bezoldigden" secretaris die geen salaris ontving. 1 Juli, een inspecteur-propagandist, ook gezeten op het bovenkamertje, veelal plaats nemend op het bed dat er ook nog stond. Velerlei besprekingen gevoerd en allerlei contacten gezocht, reuzenwandelingen in een grote stad zonder tram, geen fiets, liften om een afdeling in Rotterdam tot stand te brengen.

16 Juli een eigen kantoor, geen meubels, geen schrijfmachine. Hier gevraagd, daar gebedeld, op allerlei wijze geholpen. Het kantoor was er, de meubilering kwam. Cobie, onze administratieve hulp, deed haar entree. De correspondentie groeide en groeide. Boetje op reis, hier heen, daar heen. Liftend, fietsend, reizend op de allermogelijkste wijzen, afdelingen kwamen tot stand.

Het groeide. Belangstelling hier, sympathie daar, misverstand en tegenwerking ook, de organisatie kwam tot stand.'

Humanitas, 1e jaargang no. 3, januari 1946.

Humanitas is ontstaan door uit de betrokkenheid van een aantal mensen bij het lot van hun medemens. We zouden natuurlijk het obligate rijtje van namen kunnen geven. Zonder deze actieve mensen te kort te willen doen vatten we hen onder één noemer: het particulier initiatief. De combinatie van hun werkgever en de steun

van de overheidssubsidie bracht uitbouw en continuïteit in het beroepsapparaat en de uitvoering van het werk. De verhouding particulier initiatief—overheid loopt als een rode draad door het bestaan van Humanitas. Onderstaand artikel, geschreven door Mr. J. van Dooijeweert is gewijd aan deze verhouding.

Overheid en particulier initiatief in verband met maatschappelijk werk

De bovengenoemde verhouding kan gezien worden tegen de achtergrond van de verhouding tussen overheid en particulier initiatief ten aanzien van andere verzorgingsgebieden van de burger.

In het midden van de negentiende eeuw is, onder invloed van de dan aanvaarde economische theorieën, de 'kleppermanstaat' (de staat die slechts onheilen afweert die de gemeenschap bedreigen) op zijn hoogtepunt. Het particulier initiatief wordt met woord en daad beleiden. De overheid dient zich in elk opzicht verre te houden van de behartiging van belangen welke in de maatschappij het best aan particulieren kunnen worden toevertrouwd. Dit geldt uiteraard in de eerste plaats voor de ondernemingswijze productie, welke, zoals men het ziet, zo weinig mogelijk door overheidsingrijpen beïnvloed of gehinderd dient te worden. Het is de tijd van de vrijhandel, de hoeksteen van het economisch beleid. Hiermede in verband staat, dat men voor de overheid geen taak ziet voor de behartiging van de sociale en culturele belangen van de individuele burger. De Armenwet van 1854 is van deze zienswijze een kenmerkend voorbeeld.

In het vierde kwart van de negentiende eeuw kent het getij langzaam. Men wordt minder afkerig van overheidsbemoeiing, hetgeen onder meer tot uitdrukking komt in de exploitatie van gemeentelijke nutsbedrijven.

De tegenstand tegen overheidsbemoeiing komt nog wel tot uiting in de strijd die ontstaat, wanneer het noodzakelijk blijkt, aan te vangen met een stelsel van sociale verzekering ten behoeve van de werknemer. Men aanvaardt wel, dat de wet de structuren en organisatievormen zal aangeven waarlangs de sociale verzekering (in haar eerste schuchtere opzet) zal worden uitgevoerd. Wie zal de sociale verzekering echter uitvoeren? Het overheidsapparaat? Of zal de uitvoering in handen worden gelegd van de daarbij rechtstreeks betrokkenen, dat wil zeggen de organisaties van werkgevers en van

werknemers? In een ontwikkeling van enige tientallen jaren wordt de situatie tenslotte deze, dat de sociale verzekering voor het merendeel wordt uitgevoerd door de bedrijfsgenoten, wier organisaties, de bedrijfsverenigingen, langs door de wet vastgestelde lijnen gaan functioneren.

De ontwikkeling van de sociale verzekering heeft meer dan een halve eeuw in beslag genomen. Als uitgangspunt van deze verzekering kan men beschouwen, dat op de een of andere wijze het loon van de werknemer die zich in een bepaalde situatie bevindt geheel of ten dele voor een zekere tijd wordt doorbetaald. Een afzonderlijke wet regelde steeds weer een bepaald deel van de materie, wanneer uitbreiding aan de verzekering werd gegeven. Thans wordt gezocht naar integratie van de sociale verzekeringswetten, omdat deze, geleidelijk tot stand gekomen, niet voldoende op elkaar aansluiten, onder andere ten aanzien van de daarin gehanteerde begrippen. Zoals bekend werd oud-minister Veldkamp na zijn aftreden belast met de voorbereiding van de coördinatie van de sociale verzekering in de meest ruime zin.

De coördinatie en unificatie van de sociale verzekering zal zeker nog een reeks van jaren vergen. In verband met wat hieronder volgt over het maatschappelijk werk dient opgemerkt te worden, dat het sociale verzekeringsstelsel in het algemeen een stelsel is, waarbij geen vrijheid bestaat voor het individu om al of niet toe te treden. Wanneer men werknemer is valt men eronder, men betaalt gedwongen premie en op de situatie waarin men een beroep op die sociale verzekering moet doen heeft men geen wilsinvloed. De situatie van ziekte, invaliditeit, ouderdom en dergelijke onttrekt zich aan de wilsact van het individu. De status van verzekerde vloeit voort uit de wilsact van het individu om werknemer te zijn en te blijven.

Niet veel anders is de situatie ten aanzien van het verlenen van geneeskundige hulp en verzorging voor het grootste gedeelte van de Nederlandse bevolking. De verzekering van verstrekkingen (merendeels in natura) op het gebied van de geneeskundige hulp en verzorging vindt plaats door de erkende ziekenfondsen, die in verschillend opzicht in een stelsel van een wettelijke regeling zijn ingepast en aan wettelijke richtlijnen onderworpen. Het 'artikel' dat geleverd wordt en het tijdstip waarop deze levering plaatsvindt is nauwkeurig aan te geven en te omgrenzen, namelijk levering aan de zieke van de nauwkeurig omschreven hulp. De omvang van de verstrekkingen is uiteraard afhankelijk van de maatschappelijke ontwikkeling, waaronder in de eerste plaats het peil van de medische wetenschap.

Geheel anders is de situatie, waarin de mens de noodzakelijke kosten voor het levensonderhoud ontbreken. Daar vindt de materiële hulpverlening plaats door een overheidsorgaan: het College van Burgemeester en Wethouders, zulks op aanvraag van degene die haar behoeft en die op deze verstrekking een recht heeft. De kosten worden gekweten uit de overheidskas. De regeling van het beroepsrecht voert aan de ene kant tot een nauwkeuriger omgrenzing van het begrip 'noodzakelijke kosten voor levensonderhoud', laat aan de andere kant het plaatselijke bestuursapparaat nog zoveel mogelijk tot diversificatie en nuancering dat de roep naar uniforme normen opklinkt. Er is een recht op materiële bijstand.

De maatschappelijke ontwikkeling heeft ertoe geleid, dat de negentiende-eeuwse politiestaat is overgegaan in een verzorgingsstaat (van de wieg tot het graf). Of, zoals het wel eens is uitgedrukt, de vaderstaat (gezag, orde en recht) verandert in de moederstaat (verzorging en begeleiding van het individu).

Het spreekt vanzelf, dat deze verzorging in haar verschillende onderdelen niet rechtstreeks door het overheidsorgaan dient

DIT IS HET BEGIN

... behalve aan ideeën

'Rond 1926-1927 kwam de SDAP uit met een verkiezingsprogramma, waarin voor het eerst aandacht werd gewijd aan het vraagstuk van het maatschappelijk werk. Men erkende het bestaan van sociale noden van een individueel karakter, die niet met goede sociale voorzieningen van het toneel zouden verdwijnen.'

'De nieuwe stem die in socialistische kring over het maatschappelijk werk was vernomen, zweeg in de bezettingsjaren niet. Hij klonk overtuigd in kleine, illegale samenkomsten.

Uit die gesprekken kwam een commissie tot stand, die een dubbele opdracht kreeg. Men zou de vernieuwing in het maatschappelijk werk bestuderen en daarover rapport uitbrengen.'

'Het rapport dat de commissie tenslotte uitbracht wees feilloos zeker de taak van Humanitas aan: die taak lag bij de buiten-kerkelijken.

En hiermede was de beslissing onherroepelijk gevallen: dit kon géén taak zijn voor de Partij van de Arbeid, noch voor het NVV.

Het waren *niet* de socialistische georiënteerden die Humanitas nodig hadden. De buiten-kerkelijken vond men ook *buiten* de Partij en het NVV.

Daarentegen bevonden zich thans kerkelijk georiënteerden daar *binnen*; want het uur van de doorbraak had geslagen. En deze kerkelijk georiënteerden bevonden zich nu weer *niet* in een vacuüm in ons maatschappelijk werk.

Daar stond Humanitas, los van partij en vakbeweging, als een autonome organisatie, in bevrijd Nederland. Met niets, behalve een merkwaardig goed doordacht programma en met van het begin af een organisatievorm, waar later met interesse (misschien zelfs met enige afgunst) naar zou worden gekeken.

31 Mei 1945 was de "Stichting voor Maatschappelijk Werk op Humanistische Grondslag" een feit.'

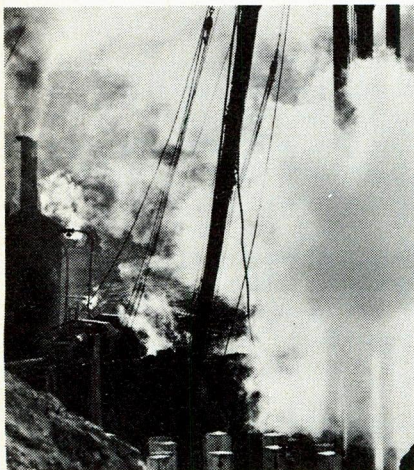
Humanitas 1945-55: 10 jaar maatschappelijk werk in opbouw

BENEN OM OP TE STAAN

Je start op een zolderkamertje met een geleende typemachine. Je droomt intussen van een hypermoderne kantoorflat met een eigen computer. Dat kan allemaal heel geleidelijk groeien. Naargelang het werk zich uitbreidt verhuis je naar een steeds grotere ruimte met telkens betere uitrusting. Een hoop rompslomp, maar daar kom je wel overheen.

Maar als die 'je' een vereniging voor maatschappelijk werk is, ligt het wel iets anders. Dan gaat het er niet om, die vereniging uit te bouwen en groot te maken. Het gaat om mensen, om verhoudingen tussen mensen, waar je wat aan wilt doen. En of je nu klein of groot bent, van meet af aan moeten de uitgangspunten vaststaan: je visie op de mens en op het samenleven van mensen. Dan pas heb je benen om op te staan in het maatschappelijk werk. Als dit fundament ontbreekt kun je je gemakkelijk verliezen in allerlei activiteiten waar de méns niet mee gediend is.

Vandaar de grote woorden in het tweede artikel van onze statuten: 'eerbiediging van de menselijke persoonlijkheid,' 'erkenning van het recht op en de plicht tot zelfbestemming en zelfontplooiing voor ieder mens,' 'besef van verantwoordelijkheid voor de naaste en voor de samenleving.' Geen vrijblijvende leuzen. Het zijn de fundamenten waarop ons werk rust: de benen waarop we staan. Sterke benen, die de weelde van een steeds hogere bovenbouw kunnen dragen.

te geschieden voorzover het niet-materiële bijstand en hulp betreft. De overheid en in het bijzonder de centrale overheid heeft tot taak de structuren te ontwikkelen waarbinnen deze verzorging plaats kan vinden.

Een aanmerkelijk deel van deze verzorging vindt plaats in de kring van het maatschappelijk werk. Een definitie daarvan (er zijn er meer) is hier niet op zijn plaats. Hoewel uiteraard avant la lettre in verschillende vormen maatschappelijk werk ook reeds in het verleden werd beoefend, vindt het maatschappelijk werk zijn eerste aanzet in de jaren voor de Tweede Wereldoorlog, terwijl het daarna tot ontplooiing komt en onder meer aanleiding geeft tot de instelling van een afzonderlijke ministerie.

Het kenmerkende van het maatschappelijk werk is, dat het voor een groot deel wordt uitgevoerd door particuliere organisaties in verschillende vorm en onder verschillende benamingen. Aan het hoofd van een dergelijke organisatie staat een bestuur, samengesteld uit verschillende geledingen der maatschappij. De professionalisering van de medewerkers schrijdt steeds voort, de opleiding van de bestuursleden zal steeds meer aandacht moeten krijgen. In het maatschappelijk werk valt voor hem die deze stof met een bestuurskundig oog zou willen bezien op: de enorme diversificatie en gevarieerdheid in de omvang, intensiteit, soort van organisatievorm en werkwijze. Een voor allen geldend organisatiepatroon is niet aanwezig, een totale beschrijving van het veld is niet voorhanden, ook niet omdat dit zich steeds wijzigt en afhankelijk is van de steeds voortschrijdende ontwikkeling van de maatschappij. Men moet zich steeds weer aanpassen aan de noden en de behoeften van het individu (of van de groep van individuen) aan dienstverlening in gevarieerde vorm. Het meest recente voorbeeld daarvan is de hulp en bijstand aan druggebruikers.

Een aanmerkelijk deel van de kosten van het maatschappelijk werk komt uit de overheidskas. De gevarieerdheid blijkt ook uit de omstandigheid, dat enkele tientallen rijkssubsidieregelingen gelden. De subsidie als instrument van het overheidsbeleid op terreinen waar de overheid zelf niet wil optreden of uit gronden van efficiency niet kan optreden, is een realiteit. Het blijft een moeilijk hanteerbaar instrument, zeker wanneer een wettelijke regeling, die naast richtlijnen ook waarborgen bevat voor de subsidieaanvrager, ontbreekt. Het subsidiebeleid kan ertoe strekken, dat overlappingsen en dublering aan de ene kant, lacunes en onvoldoende uitoefening van de zorg aan de andere kant worden vermeden. Samenwerking tussen de verschillende organen zal in de eerste plaats dienen te worden nagestreefd. Deze samenwerking is in ons verzuilde land (al mag geconstateerd worden dat de verzuiling op de terugtocht is) noodzakelijk, al ware het alleen maar uit hoofde van een richtige besteding van de beperkte middelen. Het is evident, dat op de duur een wettelijke regeling niet zal kunnen ontbreken. Dienstverlening aan de medemens laat zich echter moeilijk in wettelijke voorschriften vangen en zolang de situatie op het terrein van het maatschappelijk werk nog zo weinig gesettled is, is het zeer moeilijk wettelijke voorschriften die de uitoefening van het maatschappelijk werk bevorderen vast te stellen. Wij zagen reeds hoe de snelle uitgroei en de broksgewijze aanpak op het gebied van de sociale verzekering thans om unificatie en integratie doen roepen. Voorkomen dient te worden, dat een wettelijke regeling te nauwe banden legt aan de noodzakelijke uitgroei en intensivering — ook door middel van experimenten — van het maatschappelijk werk. Herhaald moge worden, dat de dienstverlening op zichzelf niet strak omlijnd is en dat deze plaatsvindt in een sfeer van vertrouwen tussen degene die de hulp behoeft en degene die haar verstrekt. Ook de methoden volgens welke deze verstreking plaatsvindt hebben nog niet alle hun vaste bedding en algemene aanvaarding gevonden.

Moet er overeenkomstig de Algemene Bijstandswet een recht op dienstverlening komen? Het lijkt nauwelijks mogelijk in de sfeer van het maatschappelijk werk, waarin enerzijds de vrijwilligheid van de cliënt (of van de groep) tot het aanvaarden van de dienstverlening uitgangspunt zal moeten blijven, anderzijds die dienstverlening als begrip nauwelijks omlijnd, gedefinieerd en begrensd kan worden, terwijl zij van geval tot geval in intensiteit en aard kan wisselen. Voor verambtelijking van het maatschappelijk werk dient gewaakt te worden. In het verleden was het mede de vrees voor verambtelijking, die het overheidsbestuur verschillende voorzieningen ten behoeve van de werknemer of de staatsburger deed uitvoeren niet door het overheidsapparaat zelf maar door organen van betrokkenen.

Dr. Crince le Roy, lector in de bestuurskunde aan de Rijksuniversiteit van Utrecht heeft in zijn openbare les gewezen op het bestaan van een vierde macht, namelijk de functionarissen van het overheidsapparaat in wier handen een groot deel van de beslissingen, ook in belangrijke zaken, berust. De taak van de (gekozen) overheidsbestuurders boet daardoor aan belangrijkheid in en de burger is daarmee niet gebaat. Hoe is dit in de kring van het maatschappelijk werk? Verambtelijking en verstarring komen niet alleen in het overheidsapparaat voor. De institutionalisering van het maatschappelijk werk draagt in zich de kiem van de mogelijkheid, dat men de zich steeds wijzigende taak niet voldoende aanpast aan de veranderende maatschappelijke omstandigheden en daardoor nieuwe noden niet of onvoldoende opvangt. Bestaat niet de mogelijkheid, dat men te veel aandacht besteedt aan zaken die men reeds van oudsher heeft leren zien en daardoor andere, die onder de oppervlakte leven, verwaarloost?

De verenigingen van het particulier initiatief, waarop het maatschappelijk werk door zijn aard — althans ten aanzien van de uitvoering daarvan — steeds gegrond zal moeten blijven, zullen steeds de uitdaging van de tijd moeten blijven verstaan, zullen gehoor moeten geven aan verlangens die ook ten aanzien van het ambtelijk apparaat gesteld worden. Inpraak, openheid, goede informatie, goede verslaglegging en verantwoording zullen meer dan nu soms het geval is de aandacht van de besturen dienen te hebben.

De werknemer, die zich door beslissingen van sociale verzekeringsorganen in zijn rechten aangetast meent heeft een nauwkeurig geregeld recht van beroep, de zieke die klachten heeft over zijn geneeskundige behandeling heeft de mogelijkheid deze, zij het nog op onvoldoende wijze, naar voren te brengen. Zou de cliënt die meent klachten te hebben over verkeerde of onvoldoende dienstverlening door een orgaan van maatschappelijk werk eigenlijk niet meer reële mogelijkheden moeten hebben ten aanzien van redres? Een ongetwijfeld moeilijke zaak. Maar zou het particuliere initiatief hier op den duur achter mogen blijven bij de ambtelijke sector?

MR J. VAN DOOIJEWERT,
docent bestuurskunde

Art. 2. 1. De Vereniging stelt zich ten doel het verrichten van maatschappelijk werk in de ruimste zin en staat daarbij open voor allen, die behoefte gevoelen aan een tegemoet treden vrij van elke leerstelling, waarbij in het bijzonder gedacht wordt aan de buitenkerkelijken. Zij erkent evenwel de noodzaak om zich bij haar arbeid te laten leiden door enkele richtinggevende beginselen.

Daartoe behoort in de eerste plaats het algemeen-humanistische beginsel van de eerbiediging van de menselijke persoonlijkheid en de daaruit voortvloeiende erkenning van het recht op en de plicht tot zelfbestemming en zelfontplooiing voor ieder mens, zij het binnen de grenzen door het belang van de gemeenschap getrokken.

Daarvan uitgaande, staat zij op het standpunt:

a. dat het maatschappelijk werk behoort te worden gedragen door een in gemeenschapszin wortelend besef van verantwoordelijkheid zowel voor het lot van de naaste als voor het welzijn van de samenleving;

b. dat in de praktijk van het maatschappelijk werk een overwegende plaats behoort te worden toegekend aan het aankweken van verantwoordelijkheidsbesef, niet alleen met betrekking tot de eigen levensvervulling, maar ook ten opzichte van de groepen, waarvan de mens deel uitmaakt;

c. dat het maatschappelijk werk een bijdrage behoort te leveren tot een in alle opzichten gezond maatschappelijk leven.

ONDER MOEDERS PARAPLU ...

Zolderkamertjes spelen nog steeds een rol in Humanitas. Zo is het pand aan de Jan Willem Brouwerstraat te Amsterdam waar het Centraal Bureau gevestigd is tot de nok toe gevuld. Men zit daar om zo te zeggen aan het plafond.

De oorzaak van dit voortdurende ruimtegebrek? De sterke moederbinding: de kinderen willen niet het huis uit. Alle vormen van maatschappelijk werk die Humanitas aangepakt heeft vindt men op het Centraal Bureau terug: het algemeen maatschappelijk werk, de kindbescherming, de reclassering, de gezinsverzorging, het bejaardenwerk, het maatschappelijk opbouwwerk en de vrijwilligershulp.

Dat is niet toevallig zo gegroeid. In de al eerder geciteerde speciale uitgave van het kaderorgaan bij gelegenheid van het tienjarig bestaan van onze vereniging wordt daarover gezegd:

'Men zag het maatschappelijk werk als een *totaliteit*. Daarom werd van meet af aan besloten tot het oprichten van verschillende secties binnen één groot geheel. Zo gaf men de vereniging de brede basis waarop tientallen jaren zou kunnen worden voortgebouwd (ja, tien-tallen jaren, zonder de noodzaak de oorspronkelijke opzet te wijzigen.'

Het beroepsapparaat is in de loop van de 25 jaren steeds verder uitgebouwd. De vrijwillige medewerker, van oudsher een belangrijke man of vrouw binnen Humanitas, verloor terrein. Dit verschijnsel is de professionalisering.

Onderstaand interview met Drs. B. Peper geeft een inzicht in dit proces van professiona-

lisering en de mogelijke keerpunten in deze ontwikkeling door het opkomen van vrijwillige medewerking op andere gebieden dan dat van het maatschappelijk werk.

Overal houden mensen zich bezig in hun vrije tijd met welzijnsproblemen, die de welvaartsstaat met zich meebrengt zoals milieu-verontreiniging.

De vrijwilliger een belangrijk element in de welzijnssector

Vr. Vanuit welke hoek ben jij als socioloog zo geïnteresseerd in het maatschappelijk werk en in het opbouwwerk?

A. Mijn interesse is zoals dat zo vaak gaat toevallig tot stand gekomen. De wijze waarop ik mij er nu mee bezig houd is het bekijken van de functies van deze sektor en het nagaan hoe die functies in de samenleving gestalte hebben gekregen, de veranderingen die zich in die functies voltrekken. Dat is nogal heel wat, want deze sektor is al vrij oud. Ik denk dan al aan het begrip bedeling. Mijn interesse ligt op het macro-niveau. Ik stel me de vraag: hoe functioneren alle instellingen, wat willen ze, gebruiken ze de goede middelen om datgene te bereiken wat ze willen bereiken. Een vraag die zeker ook gesteld moet worden is of de instellingen de maatschappelijke problemen benaderen op een wijze die recht doet aan de oorzaken van die problemen in de samenleving.

Vroeger is er nogal wat belangstelling geweest van vaksociologische zijde voor het maatschappelijk werk, de laatste tien jaar niet meer zo bijster veel. Het welzijnsterrein als voorwerp van studie begint nu weer enigszins in de belangstelling te komen, omdat sociale verandering weer meer aandacht krijgt.

Vr. Je noemde twee zaken die mij opvielen: in de eerste plaats het punt of de instellingen inderdaad bereiken wat zij willen bereiken en in de tweede plaats de veranderingen in de samenleving en daarbij in de functies van de instellingen voor maatschappelijk werk. Juist sociologen zouden hierin geïnteresseerd moeten zijn. Hoe verklaar je nu, dat men er in wetenschappelijke kring zo weinig tegenkomt, die het maatschappelijk werk als voorwerp van studie hebben genomen?

A. Dat heb ik mij ook afgevraagd. Lieden die zich aangetrokken voelen tot bestudering van het functioneren van de samenleving, — en ook, wat nu meer in het beeld komt, het slechte functioneren van de samenleving — zullen zich wenden tot het vak sociologie om zich duidelijkheid te verschaffen. Daarom zou je inderdaad een grote sociologische belangstelling verwachten.

Nu moeten er twee zaken worden onderscheiden: enerzijds zijn er wel veel sociologen werkzaam in de welzijnssector op het

praktische niveau en anderzijds zijn ze daar toch niet wetenschappelijk werkzaam; vermoedelijk door allerlei kleine onderzoekjes, die zij verrichten en door de beleidsvoorbereiding. Het is een vooronderstelling van mij — en ik vermoed dat ik vrij dicht bij de waarheid zit — dat sociologen 'met een goed hart' zich tot die beleidssector voelen aangetrokken en dat 'goede hart' kan een 'koel-analytische blik' in de weg staan. Je haalde in je vraag ook nog naar voren of de instellingen bereiken wat ze willen bereiken. Je kunt zeggen dat iedere organisatie die zich tot taak heeft gesteld de slippartijen van de maatschappij te corrigeren een nogal ondankbare taak heeft en nooit de doeleinden zal bereiken. Geen enkele samenleving kan die slippartijen vermijden. Maar wat die instellingen verder betreft moet er toch op gewezen worden dat men zich moet realiseren wat de oorzaken van de fouten van de samenleving zijn. Doe je dat niet dan kan je er ook niet de juiste middelen tegen in zetten. Het betekent ook dat de instellingen zich af moeten vragen of het apparaat dat ingezet wordt ter correctie van de samenleving niet voortdurend veranderd zou moeten worden, of de strategie, de doelstellingen en de methodieken nog wel passen in de samenleving die steeds weer verandert.

Het welzijnswerk draagt nog steeds — en veel meer dan verbaal wordt toegegeven — de sporen van de individualistische visie op maatschappelijke vraagstukken. Je komt die visie niet alleen in het maatschappelijk werk tegen, maar op alle terreinen van het welzijnswerk. Het is een doorwerken van de 19e-eeuwse gedachte, dat de maatschappelijke nood werd veroorzaakt door individueel falen. Door de problemen te individualiseren maak je ze wel zichtbaar. Ook als het maatschappelijk werk zich bemoeit met groeperingen die zich bewegen aan de marge van de samenleving, zelfs dan oriënteert men zich te veel op de groeperingen en te weinig op de oorzaken.

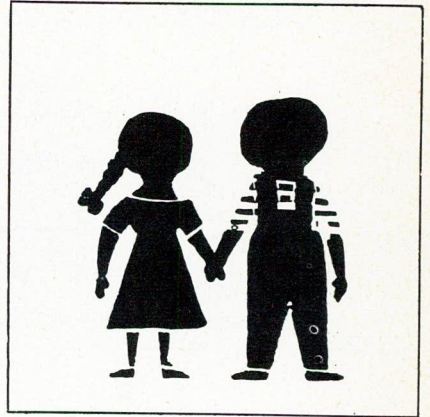
De instellingen hebben wat je zou kunnen noemen een structureel zwakke machtspositie, omdat zij zich bezighouden met maatschappelijk gezien zwakke groeperingen.

De maatschappelijk werkers komen vaak ook te weinig toe aan de face-to-face relatie — dat is nog die individuele benadering — door allerlei administratieve en bestuurlijke bezigheden. Als er dan nog tijd en werkracht over is voor een meer groepsgeoriënteerde benadering dan betreft dat altijd nog wat macht betreft zwakke groeperingen. De maatschappelijke werkers zouden meer tot de kern van de problemen moeten doordringen.

Vr. Je hebt een sprong gemaakt in de tijd, en wel van de bedeling in de 19e eeuw, waarin de pastoor, de dominee en de 'mevrouw uit gegoede familie' een pannetje soep liet koken, naar de huidige tijd waarin de socioloog — zij het dan op beleidsniveau — in het maatschappelijk werk bezig is. In die tijd heeft zich een hele ontwikkeling voltrokken, die je zou kunnen karakteriseren als een ontwikkeling van vrijwillige medewerker naar professional.

A. Er zitten twee kanten aan dat proces van professionalisering. Men wil meer bekwaam worden en men wil steeds beter de middelen afstemmen op de doeleinden. Het gaat er tevens om het beroep meer zwaarte te kunnen geven en dat kan alleen wanneer het zich rond een duidelijk probleemveld centreert. Dat maatschappelijke probleem verandert voortdurend van inhoud, omdat die maatschappij waar het zich voordoet steeds verandert. Die professionalisering is begonnen in een fase waarin het nog niet zo erg veel verschilde van de bedeling. Na de oorlog kenden we nog de z.g. 'armenraden'. Toen is de professionalisering begonnen. Toen werden de scholen voor maatschappelijk werk opgericht, de sociale academies. De hele methodiek is nog gericht op de individuele benadering en de voor deze benadering benodigde kennis van psychologie en psychiatrie is nog sterk onder de maat. Er zou

... LOPEN VELE VRIENDJES

Deze visie lijkt ons nog steeds juist. Dat ook Humanitas de noodzaak van specialisatie inziet staat buiten kijf. Maar er moet o.i. een voortdurend contact zijn tussen de verschillende vormen van maatschappelijk werk. Doel is immers het verbeteren van de verhoudingen tussen mensen. Welnu, die verhoudingen vormen 'n ingewikkeld patroon dat men niet straffeloos uiteen kan rafelen. Dat wil natuurlijk niet zeggen, dat we door dik en dun vast zullen moeten houden aan de concrete vorm die nu aan deze visie gegeven is. Met name door de groeiende samenwerking met andere instellingen voor maatschappelijk werk zullen we naar nieuwe wegen moeten gaan zoeken. Maar het uitgangspunt blijven we in het oog houden. Moeders paraplu heeft niet afgedaan.

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
STORTINGSKAART - KENNISGEVING VAN BIJSCHRIJVING

P&D

OP POSTREK 294050

VAN HUMANITAS

5 Gld - Ct TE AMSTERDAM

~~545~~ aantal guldens in letters Gld - Ct

GESTORT DOOR A. de Vries

ADRES EUROPAALAN 7

TE EINDHOVEN

Mededelingen: EEN KLEINE GIFT

VOOR DE GROTE

TOEKOMST

G 8 NIET KREUKEN

STORTINGSRECHT VERSCHULDIGD

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
BEWIJS VAN STORTING

OP POSTREK 294050

VAN HUMANITAS

TE AMSTERDAM

5 Gld - Ct

DOOR A. de Vries

TE EINDHOVEN

Dienstaanwijzingen

E 00072

ALLEEN GELDIG INDIEN GESTEMPELD

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
STORTINGSKAART - KENNISGEVING VAN BIJSCHRIJVING

P&D

OP POSTREK 294050

VAN Humanitas

25 Gld - Ct TE Amsterdam

~~vijfentwintig~~ aantal guldens in letters Gld - Ct

GESTORT DOOR J. Vrijland

ADRES Groenstraat 45

TE Baarn

Mededelingen:
25 jaar dus 25 guldens

G 8 NIET KREUKEN

STORTINGSRECHT VERSCHULDIGD

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
BEWIJS VAN STORTING

OP POSTREK 294050

VAN Humanitas

TE Amsterdam

25 Gld - Ct

DOOR J. Vrijland

TE Baarn

Dienstaanwijzingen

E 00072

ALLEEN GELDIG INDIEN GESTEMPELD

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
STORTINGSKAART - KENNISGEVING VAN BIJSCHRIJVING

P&D

OP POSTREK 294050

VAN Humanitas

11 Gld - Ct TE Amsterdam

~~elf~~ aantal guldens in letters Gld - Ct

GESTORT DOOR A. de Geveer

ADRES Groendshoof 111

TE Gouda

Mededelingen:
Eenmaal dubbel

G 8 NIET KREUKEN

STORTINGSRECHT VERSCHULDIGD

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
BEWIJS VAN STORTING

OP POSTREK 294050

VAN Humanitas

TE Amsterdam

11 Gld - Ct

DOOR A. de Geveer

TE Gouda

Dienstaanwijzingen

E 00072

ALLEEN GELDIG INDIEN GESTEMPELD

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
STORTINGSKAART - KENNISGEVING VAN BIJSCHRIJVING

P&D

OP POSTREK 294050

VAN Humanitas

97 Gld 97 Ct TE Amsterdam

~~zeven en negentig~~ aantal guldens in letters Gld 97 Ct

GESTORT DOOR A. Holland

ADRES Thorbeckelaan 27

TE Amsterdam

Mededelingen:
dobje blijft dankjewel

G 8 NIET KREUKEN

STORTINGSRECHT VERSCHULDIGD

POSTCHEQUE- EN GIRODIENST
BEWIJS VAN STORTING

OP POSTREK 294050

VAN Humanitas

TE Amsterdam

97 Gld 97 Ct

DOOR A. Holland

TE Amsterdam

Dienstaanwijzingen

E 00072

ALLEEN GELDIG INDIEN GESTEMPELD

BEL OP: HET KAN BEST OP

eft, dank U wel

Humanitas bestaat vijftientwintig jaar, om precies te zijn op 30 mei 1970. Groot feest? In zekere zin wel, omdat we het toch wel goed van onszelf vinden — van u ook — dat we de vijftientwintig jaar hebben volgemaakt. En dat niet alléén: de vereniging groeit nog steeds als kool. Bedankt dat u daar aan mee hebt geholpen.

: U zegt

Veel feestgedruis? Neen dat niet, want grote feesten kosten veel geld. En bent u het niet met ons eens, dat we dat beter kunnen besteden aan ons werk? Natuurlijk bent u dat met ons eens! Alleen, zult u zeggen, een jarige, zeker een vijftientwintigjarige, wil je toch wel een cadeautje geven. Gelijk hebt u.

k klinkende munt

Wij willen u dan ook niet de kans ontnemen om dat cadeautje te geven. Wat Humanitas graag zou willen hebben? Vindt u het erg als we het maar ronduit zeggen? Geld! Humanitas zou meer geld willen hebben om méér werk béter te kunnen doen, alleen of samen met anderen. Geld ook voor de Stichting Kindertehuizen van Humanitas, die er financieel niet zo best aan toe is.

op: het kan best op

Als u een cadeautje wilt geven aan Humanitas, geef dan voor één keer, nu, bij het vijftientwintigjarig bestaan een bedrag dat gelijk is aan uw jaarcontributie. (Meer of minder kan ook, zie afbeeldingen.) Beter kunt u uw geld bijna niet besteden. Om het u niet al te moeilijk te maken sturen we u — afzonderlijk — een acceptgirokaart. Namens Humanitas, dat wil zeggen namens die andere 33 499 leden die dit ook gaan doen: HARTELIJK BEDANKT!

mr. A. Stempels, voorzitter
mr. H. J. Timman, penningmeester

HUMANITAS DAT WIL ZEGGEN VAN MENS TOT MENS

**Humanitas is een vereniging:
iedereen kan meewerken**

'Humanitas wil in het dragen van de verantwoordelijkheid zoveel mogelijk mensen betrekken en iedereen de mogelijkheid daartoe bieden.'

Brochure 'Hoe helpt Humanitas?'

'De Vereniging wordt gevormd door haar leden' zeggen de statuten heel laconiek. Maar waarom koos men de verenigingsvorm? Een zinnige vraag, want in het vlak van het maatschappelijk werk is dat iets unieks. Deze keuze werd heel bewust gedaan. Leden vormen een vereniging; ze worden samengeroepen om besturen te kiezen, om de grote lijnen van het werk te bepalen, om nieuwe ideeën goed te keuren of af te stemmen, om zelf de handen uit de mouwen te steken. Humanitas wil dan ook zeggen 'van mens tot mens': mensen bundelen hun krachten om mensen te helpen.

**Humanitas is een vereniging:
iedereen kan meedenken**

Humanitas heeft dan ook (sinds 1952) een ledenorgaan om hardop mee te laten denken. Een voorbeeld van dat meedenken is de naamgeving van dat orgaan zelf.

'Verschillende inzendingen hebben wij ontvangen naar aanleiding van deze oproep in het eerste nummer van ons blad.

Een aantal lezers gaf als naam voor het orgaan de suggestie 'Van mens tot mens.' De redactie heeft na overweging van alle argumenten besloten deze naam voor het nieuwe orgaan te aanvaarden.

In deze naam komt zeer duidelijk naar voren wat het doel en de betekenis van ons werk is, nl. 'Van mens tot mens' het contact te leggen van mens tot mens, klaar staan en bereid zijn tot bijstand indien de ander in moeilijkheden verkeert.' *Van Mens tot Mens, maart-april 1952*

eigenlijk nog veel sterker geprofessionaliseerd moeten worden in de op het individu afgestemde methodiek. De professionalisering zoals die er nu uitziet is een mengseltje van individuele benadering, wat bestuursmatige vaardigheden en een beetje werken met maatschappelijke zwakke groeperingen. Ik vind dit een hoogst ongelukkige combinatie.

Vr. Humanitas is opgericht na de oorlog vanuit humanistische en socialistische kring. Vooral in laatstgenoemde groep heeft men lange tijd gearzeld omdat men het maatschappelijk werk zag als een 'lapmiddel'; het verbeterde de maatschappij niet maar ruimde de brokken van de samenleving slechts een beetje op. Wat moet het maatschappelijk werk nu doen om de betiteling 'lapwerk' kwijt te raken?

A. Als je de machtsstructuur van de maatschappij in de gaten houdt en de zwakke positie van het maatschappelijk werk daar tegenover stelt zou je kunnen zeggen dat er op twee fronten gewerkt moet worden: toch individueel bezig zijn, omdat er geholpen moet worden en tevens moet je bezig zijn om structurele alternatieven te formuleren. Je er alleen op oriënteren is 'lapwerk'. Het merkwaardige is dat de vraag naar de effectiviteit van het maatschappelijk werk nauwelijks wordt gesteld. Ik bedoel hiermee, dat er enorme organisaties en bijzonder veel mensen met behoorlijk wat kennis tegenaan worden gegooid en niemand zich afvraagt wat hiermee nou allemaal wordt bereikt om die structurele fouten in de maatschappij uit de weg te ruimen. Je ziet dan ook een soort zelfbevestiging in die kringen, men breidt maar uit maar je ziet weinig creatieve organisatorische en institutionele antwoorden op de vraagstukken die men wil benaderen. De werkkraft en de enorme kennis die er is wordt opgevreten door alle mogelijke strijd die men moet voeren met de overheid, tegen het ingewikkelder worden van de organisatie en tegen de andere instanties. De cliënt is daarbij 'de huilende derde'.

Men kan niet de politieke kracht opbrengen oorzaken van en oplossingen voor maatschappelijke problemen aan de grote klok te hangen. Uit de beroepspraktijk moet toch het een en ander naar voren gebracht kunnen worden. Het aan de man brengen wordt nu overgelaten aan Marcel van Dam, de ombudsman van de VARA. Men zou met al die kennis die in de 'koppies' van de maatschappelijk werkers aanwezig is, zeggen wat er nu loos is aan de maatschappij en waarvan de burger zegt: 'Ja, dit is te gek, dit kan zo niet'.

Als we nu weer terug gaan naar die professionalisering, dan moet ik eerst vaststellen, dat er aan professionalisering nooit een einde komt. Er is een dialoog tussen dat proces en de samenleving. Dit heeft ingehouden een wat grotere belangstelling voor die randgroeperingen, die ontstaan zijn doordat de dominante waarden- en normensysteem niet overgenomen wordt door bepaalde groeperingen die zich daarmee tot perifere groepen bombarderen. Verandert nu dat waarden- en normenstelsel dan ontstaan er nieuwe marginale groepen. Als het maatschappelijk werk nu zegt 'wij worden alleen gekonfronteerd met die groepen die onze zorg behoeven, maar de processen van verandering laten wij buiten beschouwing, dan mist het de boot, dan is het 'lapwerk'. Het houdt uiteraard verband met de politieke stellingname of het standpunt wordt ingenomen dat de totale samenleving moet veranderen of dat er binnen de nu bestaande maatschappij maatregelen moeten worden genomen om bepaalde fouten niet meer te laten voor men, maar toch zou los van de politieke overtuiging binnen de groep van maatschappelijk werkers zoveel overeenstemming te bereiken zijn over datgene wat er met matige uitgangspunten — b.v. het uitgangspunt dat de werkers zoveel materiaal en ellende kunnen aandragen — bereikt kan worden dat een dialoog met in die richting geïnteresseerde sociologen aangegaan kan worden.

Vr. Dat zou dan een nieuwe richting in de professionalisering

kunnen zijn. Ik zie hier toch ook nog een ander verschijnsel. Er zijn in deze tijd allerlei mensen die zich bezig houden — al of niet in groepsverband, al of niet binnen de geïnstitutionaliseerde kaders — met de welzijnsproblematiek. Ik denk aan Aktie 70 met zijn krakers, die de oorzaken van de woningnood willen wegnemen. En dat is niet de enige groep, er zijn er nog zoveel andere: aktiegroepen voor natuurbescherming, voor de vorming voor de werkende jeugd en ga zo maar door. Dat zijn allemaal vrijwillige medewerkers. Het maatschappelijk werk is ook ontstaan uit de activiteiten van mensen in hun vrije tijd. Zie je die analogie en vind je ook dat dat een nieuwe richting in die professionalisering zou kunnen worden?

A. Ja... die professionalisering van het werk is, gezien de dynamiek die er in de samenleving zit en dus ook in het werk zou moeten zijn, min of meer geperverteerd. Het is te ver voortgeschreden. Om serieus genomen te worden heeft men het werk tot 'deskundigenwerk' gebombardeerd, terwijl nu juist de oorsprong van het werk een reflectie, een zich bezinnen is geweest op de samenleving. Die reflectie is aan de beroepsmaatschappelijk werker overgelaten, maar maatschappelijke nood is een zaak van iedereen. Per definitie is dit onjuist. Natuurlijk mag hij zich bezinnen op de problemen van de samenleving, maar hij moet zich daarbij flexibel opstellen en een dialoog voeren met de vrijwillige medewerkers. Het is een noodzaak dat er professionals zijn, maar aan statische beroepswerkers is er geen behoefte. Zij hebben op grond van het feit dat zij 'vrijgesteld' zijn niet een moreel hoger recht om situaties te omschrijven, oorzaken aan te tonen. Ze kunnen er natuurlijk wat meer verstand van hebben, maar je kan zeggen dat ze naar de vrijwilligers moeten blijven luisteren en met hen praten. Vrijwilligers blijven dan ook een belangrijk element in het welzijnswerk.

Vr. Heb je nu het idee dat het werk van vrijwilligers in combinatie met de maatschappelijk werkers meer kan bereiken, meer macht heeft, niet alleen bepaalde voorzieningen te treffen, maar ook wat kernpunten in de samenleving te veranderen zodat er minder slippartijen voorkomen?

A. Ja, maar wel met de kanttekening, dat in iedere samenleving die misstappen voorkomen. Het particulier initiatief, waar het allemaal uit is ontstaan, is een zaak geweest van de burgerij. Zij vormde het gezicht van de samenleving. Nu de nood vermaatschappelijkt is en de burgerij het niet meer kan opbrengen en financieren wordt de overheid aangesproken, die naar haar pretentie de samenleving representeert. De hele organisatie van het welzijnswerk is nog steeds het produkt van het particulier initiatief en is dus nog niet zover gegaan als er op grond van die vermaatschappelijking van de nood verwacht zou kunnen worden. Dit zou namelijk betekenen dat elke groepering recht heeft om niet de burgerij, maar de overheid aan te spreken. Het maatschappelijk initiatief is verlegd naar wie dan ook in de samenleving, die de overheid aanspreekt. Maar we zitten nog met een structuur die dat initiatief nog niet honoreert. Die structuur is nog op oude basis, op het particulier initiatief, georganiseerd. Het particulier initiatief met al zijn relaties met andere geïnstitutioneerde systemen heeft de macht wat dat betreft in ieder geval in handen, zodat het nieuwe maatschappelijk initiatief nauwelijks of niet wordt beoogd. Dit stelt de bestaande orde voor grote problemen. Als zij iets van de dynamiek die zij verbaal zo belangrijk vindt en die je om je heen ziet waar wil maken dan moet ze die nieuwe initiatieven honoreren en niet de bestaande oude kaders. Er zit nog een moeilijkheid bij, n.l. dat de voorspelbaarheid, de beheersing van dit soort nieuwe processen veel geringer is. Dat is voor de beheersfunctie, die het overheidsapparaat nu eenmaal heeft, erg moeilijk. Het is een sprong in het duister. De overheid is niet zo erg flexibel.

Vr. Als een overheid bepaalt b.v. het Balgzand droog te leg-

**Humanitas is een vereniging:
iedereen kan meebeslissen**

Op het grondvlak...

JAARVERGADERING VAN HUMANITAS

DELFT - De Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk, Humanitas, afd. Delft houdt dinsdag 14 mei de jaarvergadering in het bureau van de vereniging, Bieslandsekade 196. Aanvang 8 uur. Na de vergadering zal de heer W. Post een lezing houden over het werk van de Sectie Jeugdzaken. *Het Vrije Volk van 7 mei 1963*

JAARVERGADERING HUMANITAS

De Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk 'Humanitas', afdeling Winterswijk hield dezer dagen haar jaarvergadering. De aftredende voorzitter, de heer K. W. Kornet, heette in zijn openingswoord de heer K. H. F. Weijburg, maatschappelijk-werk-adviseur, in het bijzonder welkom. Vervolgens gaf de voorzitter een overzicht van het afdelingswerk gedurende de laatste 2 jaar. De jaarverslagen van secretaris en penningmeester konden de goedkeuring van de vergadering wegdragen, terwijl het financiële beleid, kas en bescheiden in orde werden bevonden.

Nieuwe Winterswijkse courant van 24 juni 1963

Aan de top...

HUMANITAS WIJDT CONGRES AAN SAMENWERKING VOOR EFFECTIEVERE DIENST- VERLENING

Eindhoven, zondag — Op het tweejaarlijkse congres van de Nederlandse Vereniging voor maatschappelijk werk Humanitas, dat te Eindhoven werd gehouden, is het afgelopen weekeinde uitvoerig gesproken over het thema samenwerking. Tevens hebben de congressisten de ontwikkeling van de sociale dienstverlening in de komende vijf jaren behandeld. Aan deze besprekingen lagen twee nota's van het hoofdbestuur ten grondslag. *Nieuwe Rotterdamse Courant van 30 oktober 1967*

SOCIALE BEWOGENHEID EN VAKMANSCHAP

Wachten op de man met de pet

Na enig hikkend geluid onder de motorkap weigerde mijn veredelde eend zijn dienst en deed mij op de vluchstrook belanden. Na de gevarendriehoek afgestoft en volgens de eisen der wet geëtaleerd te hebben, opende ik de motorkap. Helaas bleek mijn technisch vernuft te gering om de eend in zijn rust te storen. Gestof-feerd met strakke, verbeterd gezichten jakkerden intussen talloze automobi-listen met gezwinde spoed voorbij. Daar sta je dan: alleen tussen velen.

Toen na een uur (dat is zestig maal zestig seconden) het vertrouwde gele autootje aankwam en resoluut mijn zijde koos, slaakte ik dan ook een zucht van verlichting. Eindelijk dan toch een medemens tussen vier wien. En na enige deskundige manipu-laties van bevoegde zijde gaf mijn eend zijn lijdelijk verzet op en wag-gelde ik verheugd verder.

gen en daar industrieën te vestigen omdat de kop van Noord-Holland structurele economische moeilijkheden heeft en er ontstaat een groepje mensen, vrijwilligers, dat meent dat hier weer een aanslag wordt gedaan op een stukje natuur, dan zou diezelfde overheid door eventuele honorering, subsidiëring, haar eigen beleid ondergraven.

A. De overheid, die dus ruimte laat aan een stuk dynamiek en aan een stuk democratische uitingsvorm moet dat risico lopen. Er herstelt zich dan een stuk politieke markt. De overheid zal dan moeten gaan afwegen, of er in meer delen van het land zich zulke zaken afspelen en een maatstaf zou dan kunnen zijn het aantal mensen dat er achter staat. Je brengt dan de basis van de politiek, n.l. de mensen zelf naar het politieke platform. Je verbreedt daarmee de basis van de parlementaire democratie, die nu bijzonder versmald is. De democratie strekt zich dan ook uit naar allerlei andere levensterreinen. Je vergroot daarmee ook de legitimiteit van het parlement en ook overigens van de sociaal-economische orde.

Vr. Vanuit het maatschappelijk werk hebben we nu een hele sprong gemaakt naar de politiek. Daar kom je ook wel toe als je zegt dat het maatschappelijk werk zich naast die individuele hulpverlening ook moet occuperen met de oorzaken van de problemen in de samenleving. Zou dit laatste echter toch niet méér een taak zijn van een gespecialiseerde vorm van het maatschappelijk werk n.l. het opbouwwerk?

A. In het opbouwwerk werkt men met groepen. Dat is een poging om uit die individualistische benadering van het maatschappelijk werk te komen. Als je echter iets waar wilt maken van de formule, die in het opbouwwerk opgeld doet, n.l. dat die groeperingen recht hebben op zelfbeschikking, dan kunnen die groeperingen verschillende gedaanten aannemen. Die gedaanten vallen bepaald niet samen met de bestaande organisaties die zich op het opbouwwerk werpen. Hoe dan ook, ook hier honoreer je weer groepsinitiatieven, die door een gemeenschappelijke aanpak bepaalde voorzieningen van de grond krijgen. Men moet de groepen in staat stellen acties daarvoor te voeren. Maar ook het opbouwwerk is een zaak die je zou kunnen kwalificeren als een soort halfwas vermaatschappelijkt broertje van het maatschappelijk werk. Als je er wat serieus over doordenkt, dan kom je tot de konklusie dat zij gehonoreerd moeten worden. Voor een deel komen er uit deze groepen een aantal voorzieningen voort, die later worden overgenomen door de overheid in het totale voorzieningenpakket. De aktiegroep is dan niet meer nodig.

Vr. Het is voor een overheid geweldig moeilijk om telkens weer naar aktiegroepen te kijken en dan de keus te maken: deze groep wel subsidie, die groep niet. Is het in verband hiermee voor jou een aanvaardbare figuur dat een bestaand kader als Humanitas b.v. een aantal opbouwwerkers in dienst zou hebben die Humanitas dan ter beschikking stelt aan aktiegroepen, zodat hun akties niet het gevaar lopen te verzanden?

A. Ik kan mij dat heel best voorstellen. Ik wil echter eerst opmerken, dat ik geen monomane hater ben van bestaande instellingen. Ik vind wel dat zij voortdurend opnieuw moeten beseffen dat zij een maatschappelijke basis hebben en als dat niet meer zo is dat dan de subsidiekraan wordt dichtgedraaid. Als een groepering als Humanitas zich zo waar kan maken is dat beter dan subsidieverlening als administratieve bezigheid van de overheid. Dat strookt niet met de dynamiek in de samenleving en de veranderende opvattingen in de samenleving. De bestaande instellingen mogen echt van tijd tot tijd wel eens bewijzen dat ze recht hebben op hun bestaan en dat er een achterban is, die bereid is zich in te zetten. Er zijn nu wel genoeg voorzieningen die best door de overheid van het particulier initiatief kunnen worden overgenomen omdat er geen initiatief meer achter zit.

H. VAN DIJK

Door aan de subsidie voorwaarden te verbinden heeft de overheid de professionalisering bevorderd. De huidige ontwikkeling, in gang gezet mede door het subsidiebeleid, wijst op een ontwikkeling, die gaat in de richting van een ontzui-ling van een samenwerking tussen de instellingen voor maatschappelijk werk.

Logischerwijs zou het derde en laatste artikel gewijd kunnen worden aan de verzuiling. Dit is een 'oude koeien uit de sloot halen'. De vaak harde discussie tussen de levensbeschouwelijke groeperingen heeft zeker zin gehad.

Nu de tegenstellingen het veld ruimen voor samenwerking en

er een stuk bestaansrecht van de afzonderlijke instellingen voor maatschappelijk werk wegvalt stelt de overheid voor dat er voor deze organisaties een taak is weggelegd in het kader van vormgeving aan het woon- en leefmilieu.

In dit 25ste jaar van het bestaan van Humanitas is de aandacht gevestigd op de bescherming van het milieu. 1970 is het natuurbeschermingsjaar en mede daarom besteden wij aandacht in dit artikel aan de onttakeling van het milieu. Er wordt elders in dit nummer geschreven: 'Wij maken geen geschiedenis, maar toekomst'.

Ook dit speelde door ons hoofd bij de keuze van dit artikel.

Milieu en welzijn

Er is nauwelijks meer een krant op te slaan of men vindt artikelen gewijd aan de onttakeling van ons milieu. Politieke groeperingen, de één na de ander, nemen stelling tegen verontreiniging van water en lucht. Akties worden gevoerd tegen de vestiging van, de omgeving vervuillende en de gezondheid bedreigende, industrieën. Kritisch worden de verworvenheden van onze moderne maatschappij ontleed, nu eens tijdens zware congressen dan weer via ludieke acties als witte fietsen en daktuinauto's.

Het lijkt erop dat waarschuwingen van wetenschappelijke specialisten en anderen die, door hun werk ook de keerzijde van de welvaartsmedaille kennend, reeds jarenlang van hun bezorgdheid blijf gaven, ten slotte de publieke opinie hebben bereikt.

Het feit dat de bevolking van Nederland evenals trouwens de wereldbevolking snel toeneemt en de per persoon beschikbare ruimte diensgevolge evenredig afneemt zal aan deze meerdere bewustwording niet vreemd zijn.

Een tweede verklaringsfactor ligt in de omstandigheid dat toenemende materiële welvaart hogere eisen meebrengt m.b.t. de kwaliteit van de omgeving of dit nu de woonsfeer of de vrijetijdsfactor betreft.

Is met deze opmerking de zorg en de verantwoordelijkheid voor een goed milieu bestempeld als een luxe? Is m.a.w. de ruimte waarin wij leven en zijn de eigenschappen van die levensruimte slechts dan onze aandacht waard als wij een zekere mate van materiële welstand hebben bereikt? Het antwoord op deze vraag is een duidelijk neen!

Het voortbestaan immers van de menselijke soort evenals van alle andere aardse levensvormen is afhankelijk van de kwaliteit van de ons omringende ruimte, ons milieu.

Een doordenkertje

Zo'n ervaring geeft je even te denken. Merkwaaardig toch dat je medeweggebruikers je rustig laten tobben en niet eens de moeite nemen om te informeren of ze iets voor je kunnen doen. Gelukkig dat er een instelling als de wegenwacht bestaat: deskundig en tot helpen bereid.

Met een kleine gedachtensprong belandde ik bij het werk van onze vereniging. Bij de hulpverlening, die het doel is van onze organisatie, schakelen we deskundige hulpverleners in. Deze deskundige hulp — de maatschappelijke wegenwacht van Humanitas — is gezien onze gecompliceerde samenleving onmisbaar geworden. Maar daarnaast kunnen wij de handreiking van onze medeweggebruikers niet missen. Al was het alleen maar om degenen die aan de kant van de weg staan even wat op te vrolijken of om bij het volgende pompstation de wegenwacht te waar-
schuwen.

We benne op de wereld om mekaar te helpe nietwaar

Een tophit met een boodschap! Van oudsher (vijfentwintig jaar nu) vinden we het in Humanitas van het grootste belang dat de solidariteit tussen mensen gestimuleerd wordt. Daarom is destijds gekozen voor de verenigingsstructuur; deze opzet leidt er vanzelf toe dat je zoveel mogelijk mensen bij je werk gaat betrekken.

In het kaderblad van oktober-december 1963 formuleerde H. van Schaaik de grondslagen, het uitgangspunt van Humanitas treffend als '*sociale bewogenheid en vakmanschap*'. Enerzijds het solidariteitswerk, de handreiking en de hulp van mens tot mens. Anderzijds het maatschappelijk werk, de vakmatige hulp die door maatschappelijke werkers gegeven wordt.

Dit enerzijds en anderzijds betekent niet dat er een tegenstelling bestaat tussen het werk dat beiden verrichten. Ze staan aan weerszijden van degene die hulp nodig heeft. Samen werkend naar hetzelfde doel, geven zij als weggebruikers en wegenwacht ieder op eigen wijze vorm aan hun verantwoordelijkheid voor de medemens.

HET WAS NIET VOOR NIETS MAAR NIETS VOOR NIETS

Een feesteling die zijn eigen loflied zingt, zingt licht vals. Als we hier constateren dat de inzet van velen waarachtig niet voor niets geweest is, voegen we daar dan ook zakelijk nuchter aan toe: maar niets voor niets.

Met dat laatste trappen we geen open deur in; want in deze tijd van overheidsvoorzieningen kan men gemakkelijk gaan denken, dat een vereniging voor maatschappelijk werk, wanneer haar beurs leegraakt, ijlings naar Den Haag snelt en daar onbepikt uit de gemeenschappelijke hoorn des overvloeds kan putten. Een misvatting. Om voor wat dan ook subsidie te krijgen, moet je ook zelf wat op tafel brengen. In zekere zin is dat maar goed ook, want subsidies komen uit de belastingpot en tegen belastingen (zegt men) mag je sputteren. Spontaan helpen en sputteren is een vreemde combinatie. Daarom is het nog niet zo gek dat de overheid zegt: laat eerst maar eens zien of de mensen er persoonlijk iets voor over hebben en dan spring ik wel bij.

Het heeft in het vijfentwintigjarige bestaan van Humanitas dan ook niet ontbroken aan financiële acties, plaatselijk en landelijk.

HUMANITAS GAAT COLLECTEREN

'Humanitas', de vereniging voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag gaat vrijdag en zaterdag collecteren. Doel van de collecte is om weer gelden te verzamelen voor de kinderbescherming, de zorg voor zieken en ouden van dagen, het kampwerk voor kinderen enz. *Leeuwarder Courant van 24 februari 1954*

GEDENK HUMANITAS

Er is moed voor nodig om, nu we gewoon overstroomd worden met collectes, nog een speciale aanbeveling te schrijven voor één daarvan. Maar die ene is voor Humanitas, een vereniging, die het zo dubbel en dwars nodig heeft en verdient, dat iedereen er met gulle hand aan geeft. *Dordrecht Nieuwsblad 17-3-1954.*

Toen ver voor onze jaartelling bepaalde streken in het Midden-oosten door overbeweiding hun vruchtbaarheid verloren en de weinig omvangrijke bevolking zijn middelen van bestaan verloor was er op de aarde nog voldoende uitwijkruimte.

Als in tropisch Afrika een savannegebied na enige jaren z'n agrarisch productievermogen verloor verhuisde de bevolking naar een aangrenzende streek.

Toen omstreeks het begin van onze jaartelling de Romeinse legers hun enorme houtbehoeften dekten door het kappen van bossen in Midden-Italië en Zuid-Frankrijk beseften zij niet dat zij daarmee een misdaad aan de mensheid begingen veruitgaand boven het leed dat zij op dat moment door hun weinig vredelievende praktijken veroorzaakten.

De vruchtbare bodem immers tot dan door het wortelsysteem van bomen en overige vegetatie vastgehouden spoelde met het regenwater van de hellingen, kale rotsbodemplaat achterlatend waarop tot op de dag van heden vrijwel niets kan groeien. Dit weinig verheffende voorbeeld vond navolging in Spanje. Vele landsdelen werden opgeofferd, bomen en de bodem waarop ze eens groeiden verdwenen in zee. De bomen in de vorm van armada's die ingezet moesten worden om vijanden te bedwingen, de bodem volgde vanzelf.

Engeland volgde in de 18de eeuw. Hout was hier onmisbaar bij het industrialisatieproces. Het minder steile relief en het veel vochtiger klimaat behoeftte Engeland voor een bodemerosie van een desastreuze omvang als in het mediterrane gebied optrad.

De toenemende bevolking van Europa vond een uitwijkmogelijkheid naar de pas ontdekte nieuwe wereld van de onbegrensde mogelijkheden: ontbossing, bodemerosie, ontginning van de prairie en de daaropvolgende stofstormen, die op een half continent merkbaar waren deden hier hun intrede op een aan de omvang van het continent aangepaste schaal. Eerst in deze eeuw werd aan het leegbloeden van Noord-Amerika door het oprichten van de Soil Conservation Service een rem opgelegd. Maar nog steeds schuift in Noord-Amerika de woestijn jaarlijks enkele tientallen kilometers in de richting van de bewoonde gebieden, zoals dit trouwens ook met de woestijnen in Afrika het geval is.

Door erosie en door ingebruikneming van andere doeleinden wordt op aarde elke 3 dagen een oppervlakte productieve bodem gelijk aan het totale oppervlak van Nederland aan de voedselproductie onttrokken.

De vroeger gebruikte oplossing van kolonisatie van nieuwe gebieden is niet meer mogelijk bij gebrek aan nieuwe gebieden. Israël is voorlopig het laatste voorbeeld van zo'n (her-)kolonisatie van een landstreek, eens 'overvloeiende van melk en honing'.

Het is dan ook nauwelijks te verwonderen dat gegeven de toenemende, de snel toenemende, wereldbevolking en de afname van het potentieel bruikbaar voedselproducerend areaal steeds vaker de geruststellende mededeling moet worden gedaan dat de zee een vrijwel onuitputtelijk reservoir is waaruit de mens kan worden gevoed.

Waarop berust deze opvatting? Op het gegeven, dat van de totale hoeveelheid op aarde geproduceerde zuurstof via het assimilatieproces van plantaardig chlorophyl (fotosynthese) in de zee levende organismen meer dan de helft voor hun rekening nemen.

Hoe gebruiken wij het voor ons voortbestaan op aarde wellicht onmisbare voedselreservoir de zee?

1. Tot voor kort voor het tot ontploffing brengen van kernwapens, die de radioactiviteit van vis zo hoog opvoerde dat deze voor menselijke consumptie wegens gevaar voor de gezondheid volkomen ongeschikt werd.
2. Tot op heden voor het storten van afval van allerlei aard, vooral van die soorten afval die op het land opgeslagen direct de gezondheid zouden bedreigen.

3. Het lozen van afvalwater hetzij direct hetzij indirect via onze rivieren. Het water van de Mississippi — eens een zeer visrijke rivier — is zelfs bij een tienvoudige verdunning nog dodelijk voor vissen! De Midden Europese rivieren zijn snel op weg hetzelfde karakter van dodende gifstromen aan te nemen.

4. Van de op het land gebruikte bestrijdingsmiddelen komen de niet afgebroken restanten uiteindelijk via de rivieren in zee. Een van de bekendste en meest gebruikte insectenbestrijdingsmiddelen DDT is nauwelijks afbreekbaar, d.w.z. dat elk gram van dit gif uiteindelijk in zee terecht komt.

Geconstateerd is nu (1968) dat de aanwezigheid van 1 mgr. DDT op 100 liter water (1 part pro million) de stofwisseling van de in zee levende algen reduceert tot 25 pct. Het zuurstof producerend vermogen van de zee en het luchtzuiverend vermogen neemt daarmee evenredig af.

De conclusie van een in september 1969 gehouden internationaal congres van de International union of Biological Sciences en het International Biological Program luidde dan ook:

„Geen enkele waarneming rechtvaardigt het vaak gehoorde optimisme dat de productiviteit van de zee, met name het assimilerend potentieel ervan groter zou zijn dat van een even grote oppervlakte land in een gelijke klimaatgordel. De onuitputtelijkheid van de zee t.o.v. het land mag gevoegelijk als een fabel worden beschouwd. Er is reden t.a.v. de zee een minstens even zo voorzichtig beleid te voeren als t.a.v. terrestrische ecosystemen zoals dit uit de invloed van DDT op het assimilerend potentieel is gebleken.”

Enkele voorbeelden van een onoordeelkundig ingrijpen in het natuurlijk evenwicht, waarvan de mens deel uitmaakt, hoewel hij als geen enkele soort ooit tevoren bij machte is én door zijn aantal én door zijn technische ontwikkeling in zijn milieu in te grijpen, zijn reeds gegeven. De reeks is met vele tientallen voorbeelden uit te breiden. Verontreiniging van de zee door olie, zoals plaatsvond na de ramp met de Torrey Canyon veroorzaakte grote schade aan mariene flora en fauna, nog afgezien van financiële schade in de recreatieve sfeer.

De chemische bestrijding van de olieverontreiniging veroorzaakte echter een schade aan de reeds zo geteisterde flora en fauna die de schade door de olie geleden nog enkele malen overtrof.

Het is uiteraard in het kort bestek van deze bijdrage slechts nogelijk enkele kanttekeningen te maken bij het wereldomvattend probleem van de vervuiling en natuuraantasting.

Centraal lijkt mij de snel toenemende wereldbevolking gevaar aan een toename van de productie en consumptie van verbruiksgoederen en de daarbij optredende afval. Een gedeelte van de afval wordt door natuurlijke processen afgebroken, een steeds groter deel van de afvalproducten hoopt zich op en vergiftigt het milieu. Een oplossing komt slechts in zicht als de zgn. hooggeïndustrialiseerde landen bereid zijn het onschadelijk maken van afvalstoffen te beschouwen als een onderdeel van de productiekosten van consumptiegoederen. Het bouwen van steeds hogere schoorstenen en langere pijpleidingen voor lozing van afvalwater met het doel de afvalstoffen over een groter areaal te verspreiden (of bij de burendeposeren) kan niet worden gerangschikt onder het hoofd onschadelijk maken, zoals wel wordt gedaan. Eerder horen dergelijke maatregelen thuis in de categorie wanbegrip en kortzichtigheid.

Wat kan er nu worden gedaan en wat wordt er gedaan om het milieu leefbaar te houden, de lucht geschikt om in te ademen, het water om in te zwemmen, het landschap om in te toeven zonder stank- en geluidsoverlast?

In de eerste en naar het mij voorkomt belangrijkste plaats dient hier vermeld te worden de toenemende mate van begrip voor het feit dat materiële welvaart d.w.z. een hoog pro capita inkomen niet een doel in zich is maar een middel tot welzijn.

HUMANITAS HOUDT BAZAR IN KONINGSTRAAT

De vereniging voor maatschappelijk werk op humanistische grondslag Humanitas, organiseert in het schoolgebouw aan de Koningstraat 118 vandaag en morgen een bazar, die meer dan tien stands telt. De verkoopartikelen zijn haast allemaal door leden van de vereniging gemaakt. De opbrengst van de bazar is bestemd voor ondersteuning van het gezinsverzorgingswerk. *Haags Dagblad van 31 oktober 1953*

VAN DIER TOT DIER

Een nachtegaal uit Hooghalen
Verzocht de regering te bepalen
Dat hij zonder bijbetalen
Ook overdag zou mogen galen. . .

Over bijbetalen gesproken:

U weet toch, dat het niet verplicht is om meer dan vijf gulden contributie per jaar voor Humanitas te betalen (eventueel verhoogd met uw bijdrage voor de gezinsverzorging)? *Van Mens tot Mens, maart 1961*

ROLOT, NEDERLANDSE VERSIE VAN DUITSE LOTTO MINISTER GEEFT VERGUNNING VOOR NIEUW KANSSPEL

Het ministerie van Justitie heeft aan de Nederlandse vereniging voor Maatschappelijk Werk 'Humanitas' voor de tijd van 26 weken vergunning verleend een wekelijkse loterij te houden, die de nieuwe nationale toto voor de liefdadigheidsverenigingen zou kunnen worden. Met deze vergunning in de hand introduceert 'Humanitas' onder de naam Rolot een Nederlandse versie van de populaire Duitse lotto. *Dagblad van het Oosten van 31 mei 1960*

“ROLOT” EEN WELKOME STEUN HUMANITAS HEEFT GEBREK AAN MENSEN EN AAN GELD

De Zaanlander van 15 juli 1960

**DIT GELDT NOG STEEDS.
VANDAAR: DUBBEL OP:
HET KAN BEST OP.**

WIJ MAKEN GEEN HISTORIE MAAR TOEKOMST

Deze jubileumuitgave heeft met opzet geen afgerond stuk geschiedenis gegeven. Er is genoeg gebeurd wat het vermelden waard is, maar we zijn te jong om daar lang bij stil te staan. Het gevecht om erkenning is fel maar kort geweest en nu we als volwaardig geaccepteerd worden in de veelkleurige Nederlandse samenleving zijn we in staat onze eigen bijdrage te leveren aan een werkelijk samenleven. Zonder zorg over eigen voortbestaan, want dat kan ons doel niet zijn. Dienen betekent dat doen wat de méns dient. Leven is vooruitzien. Lang leve Humanitas.

Om het toch nog even wat rustiger te overzien volgen hier tot slot enkele citaten die de korte levensloop typeren.

Het paard van Troje

'Humanitas is consequent a-moreel met gebrek aan zedelijke normen en gericht tegen de christelijke geest, waarin men in Nederland — getuige ook de Grondwet — leeft.'

'Het is arrogant zich op te werpen als de groep, die mogelijk te hulp geroepen wordt door al degenen die geen bepaalde godsdienst hebben.'

'Humanitas gaat in tegen de geest van het Nederlandse volk.'

'Steun aan Humanitas is het paard van Troje binnenhalen.'

Deze krantenkreten (we noemen geen namen: 't is voltooid verleden tijd) worden aangehaald in de vechtlustige brochure 'Onrechtvaardige beslissingen' waarmee Humanitas zich in 1954 tot heel Nederland richtte.

Binnengehaald

Dat deze antihouding snel afbrokkelde blijkt bijvoorbeeld uit het geval Geleen, waar na jarenlange verbittering in 1962 een plaats voor Humanitas werd ingeruimd.

Als het middel — de productie van goederen — niet aan het doel beantwoordt of ongewenste neveneffecten heeft dient het te worden verlaten of aangepast.

Het streven naar een redelijk minimum-inkomen en een redelijk welvaartspeil voor allen, een streven dat volgde op de uitbuiting van de factor arbeid in de vorige eeuw, bracht aanvelen een grote verbetering in materieel opzicht. De machtspositie van de elitegroep die de productiemiddelen beheerste en beheerde werd door de georganiseerde, aanvankelijk afdgedwongen vormen van overleg en daaruit voortvloeiende overeenkomsten en wettelijke maatregelen teruggebracht tot wat men over het algemeen thans als redelijke proporties erwaart.

In de huidige Westerse samenleving met zijn sterk consumptieve instelling dreigt het vroegere arbeidsproletariaat plaats te maken voor een milieuoproletariaat. Waar voorheen de factor arbeid aan de macht en de willekeur van de kleine groep die de productiemiddelen beheerste was overgeleverd, is nu de factor milieu waarmee naar willekeur door een kleine groep bevoorrechten gemanipuleerd wordt, onderwerp geworden van heftige strijd.

In de vorige eeuw bleven grote bevolkingsgroepen verstoken van materiële welvaart. Nu blijven grote groepen verstoken van een redelijke mate van welzijn omdat zij ter wille van de belangen van enkelen moeten leven in een door luchtverontreiniging, watervervuiling en geluidshinder gedegradeerd milieu.

Tijdens het in september 1969 gehouden Symposium van het 'International Biological Program' en de 'International of Biological Sciences' werd door Blair, sprekend over de luchtvaart in relatie met de luchtverontreiniging, opgemerkt, dat door de expansieve ontwikkeling van straalvliegtuigen een grotere hoeveelheid CO_2 SO_2 en waterdamp in de hogere lagen van de atmosfeer gevormd worden dan ooit tevoren (uit de hogere luchtlagen verdwijnen deze stoffen slechts zeer langzaam door het vrijwel ontbreken van verticale luchtstromen) en dat slechts om een klein deel van de mensheid iets sneller over de aardbol te verplaatsen dan voorheen.

Voor deze 'zegening' betaalt het overige deel der mensheid met minder zonlicht en minder stilte om zich heen.

Als, zegt Blair, de nieuwste straalvliegtuigen in de toekomst het hoofdbestanddeel van het luchttransport voor hun rekening nemen dan zal, rekening houdend met de te verwachten toename van het luchttransport, de volgende generatie de zor niet meer zien. Acties als van de kabouters vinden mede hun oorzaak in een onderkenning van dergelijke situaties.

Het georganiseerde protest is positief te waarderen als stap naar bewustwording van een ongewenste situatie waaraan door overleg en wettelijke maatregelen op nationaal maar zeker ook op internationaal niveau een einde dient te worden gemaakt.

De hiervoor gesignaleerde bewustwording, dat niet-materiële waarden in de welzijns sfeer een belangrijke plaats dienen in te nemen naast of zelfs boven materiële waarden, dient zij bevestiging te vinden in een systeem van wetten en voorschriften.

Zonder ook maar een poging te willen doen uitputtend te zijn moge ik U enkele voorbeelden geven van wettelijke maatregelen die de Nederlandse overheid tot op heden ten dienste staan ter behoud van een leefbaar milieu.

1. De Natuurschoonwet van 1928 (CRM) kent aan eigenaren van landgoederen belastingfaciliteiten toe, indien deze eigenaar bepaalde verplichtingen met betrekking tot de instandhouding van hun landgoederen op zich nemen.

2. De vogelwet van 1936 (CRM) die in principe alle vogels beschermt welke behoren tot een der in Europa in het wild levende soorten.

3. Er bestaat een wettelijke regeling die de mogelijkheid biedt om een gebied, dat van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon of om zijn natuurwetenschappelijke waarde, te onteigenen.
4. De Boswet van 1961 (Landbouw) met als voornaamste doelstelling de instandhouding van het bestaande bosareaal.
5. Natuurbeschermingswet van 1967 (CRM). Op grond van deze wet kunnen terreinen en wateren, welke van algemeen belang zijn uit een oogpunt van natuurschoon of om hun natuurwetenschappelijke betekenis, worden aangewezen als beschermd natuurmonument.
6. De bestrijdingsmiddelenwet van 1962 (Landbouw). De wet beoogt het treffen van maatregelen ter bevordering van de veiligheid en gezondheid van mensen en dieren, bij gebruik van bestrijdingsmiddelen in land- en tuinbouw.

Binnenkort zullen in werking treden:

1. De Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Verkeer en Waterstaat). Deze wet verbiedt alle lozing van verontreinigd water zonder vergunning. Bij het verlenen van vergunningen kunnen voorwaarden worden gesteld. Het beleid terzake gaat uit van het beginsel: De vervuiler betaalt.
 2. De Wet op de luchtverontreiniging (Soc. Zaken en Volksgezondheid), die het lozen van afvalstoffen op de atmosfeer aan vergunningen zal binden. Aan de vergunning kunnen ook meer voorwaarden worden verbonden. Ook hier geldt als uitgangspunt: de vervuiler betaalt.
- Vele provincies hebben verordeningen die ten doel hebben ontsiering van het landschap tegen te gaan door bijv. opslagplaatsen, autokerkhoven en vuilnisstortplaatsen.
- Ook hebben verscheidene provincies verordeningen ter bescherming van meren en oevers daarvan.
- De gemeenten hebben op het punt van de ruimtelijke ordening vergaande bevoegdheden op grond van de Wet op de ruimtelijke ordening van 1962. Uit de hier gegeven bij lange na niet volledige opsomming blijkt reeds dat van vele zijden aandacht wordt besteed aan het tegengaan van milieubederf. Het wil mij echter voorkomen dat juist de veelheid van instanties — op rijksniveau reeds 8 ministeries — een gecoördineerde aanpak in de weg staat, waardoor werkelijke resultaten met grote vertraging te laat of helemaal nog niet worden bereikt. Het wordt de hoogste tijd dat de versnipperde aandacht wordt gebundeld, opdat er een werkelijke visie kan worden ontwikkeld.

Wij dienen namelijk te beseffen, dat het milieu wel in zekere mate door menselijk ingrijpen beïnvloed wordt, maar dat het menselijk organisme volledig van het milieu afhankelijk is, tenzij wij aanvaarden dat we in de toekomst voortdurend als ruimtevaarders gekleed ons eigen milieutje binnen de beschermende van ons 'ruimtepak' (een soort ijzeren long) meevoeren, de zuurstoffles inclusief.

Een goed milieubeheer is een zaak voor ons allen. Wij leven allen uiteindelijk in hetzelfde milieu ondanks de nu optredende plaatselijke verschillen in kwaliteit.

In zijn boodschap tot het congres op 10 februari 1970, waarin president Nixon een vijfjarenplan ontvouwde voor de bestrijding van het milieubederf riep hij de U.S.A. op tot eensgezindheid met de volgende woorden:

'The task of cleaning up our environment calls for a total mobilization by all of us. It involves governments at every level; it requires the help of every citizen.'

De taak om ons milieu schoon te houden vereist een totale mobilisatie van iedereen. Het is een zaak voor de bestuurlijke organen op gemeentelijk, provinciaal en landelijk niveau; het vereist de hulp van iedere burger.)

DRS. J. SCHEELBEEK

De gemeenteraad van Geleen heeft gisteravond met 15 tegen 8 stemmen een voorstel aangenomen om de afdeling Geleen van Humanitas op gelijke wijze te subsidiëren als de andere verenigingen die zich in de gemeente op het terrein van de gezinszorg bewegen.

Eerder had de heer Schumann (kath.) nog zijn standpunt weergegeven. 'Ik wil niet uitweiden over de katholieke principes,' zei hij, 'maar als mens sta ik op het standpunt dat een mens in nood geholpen moet worden of hij nu de katholieke of andere christelijke beginselen is toegedaan of niet.'

Het Vrije Volk Limburg van 14 december 1962

In één gareel

Reeds in 1960 constateert de Dr. Wiardi Beckman Stichting in de brochure 'Apart of samen':

'Het is een verheugend verschijnsel dat in allerlei kerkelijke en levensbeschouwelijke groepen wordt aangehouden op groter openheid en intensiever samenwerking met "andersdenkenden".'

En het 'paard van Troje' zelf heeft zich vanaf het begin (getuige artikel 2 lid 2 van de statuten) duidelijk uitgesproken voor dat gezamenlijk optrekken. De tweede resolutie van het Congres 1969 laat daar geen twijfel over bestaan:

'Het congres van de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk "Humanitas" in vergadering bijeen op 25 en 26 oktober te Enschede overwegende: dat Humanitas de samenwerking met andere organisaties vooral nastreeft met het oog op een doelmatige uitvoering van de maatschappelijke dienstverlening en het bevorderen van een overzichtelijke organisatiestructuur stelt vast: dat Humanitas openstaat voor samenwerking met levensbeschouwelijke en algemene organisaties, dat noch voor een samenwerking met levensbeschouwelijke organisaties noch voor die met algemene organisaties een voorkeur bestaat, dat voorkeur slechts zal worden bepaald op grond van concrete samenwerkingsmogelijkheden en de meest doelmatige vorm van werken.'

Humanitas

mei/juni 1970, 25ste jaargang no. 3. Verschijnt 1 x per twee maanden

van Mens tot Mens

mei 1970, 18de jaargang, no. 2. Verschijnt 1 x per drie maanden